Modelo MD85PRO01

Programación

Centro: CMUS PROFESIONAL DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

Materia/disciplina: Harmonía

Curso: 2026 - 2027

Índice

1 Introdución....3
2 Metodoloxía....4
3 Atención á diversidade....6
4 Temas transversais....6
4.1 Educación en valores....7
4.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC)....7
5 Actividades culturais e de promoción das ensinanzas....8
6 Secuenciación do curso....9
6.1 Curso: 3º Grao Profesional....9
6.1.1 Obxectivos....9
6.1.2 Contidos....9
6.1.3 Avaliación....10
6.1.4 Medidas de recuperación....14
6.1.5 Recursos didácticos....15
6.2 Curso: 4º Grao Profesional....17
6.2.1 Obxectivos....17
6.2.2 Contidos....17
6.2.3 Avaliación....18
6.2.4 Medidas de recuperación....22
6.2.5 Recursos didácticos....23
7 Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica. .25
8 Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento. . . .25
9 ANEXOS....26
9.1 Proba de acceso a 4º de grao profesional....26
9.2 Probas de acceso a 5º e 6º cursos de grao profesional....27
9.3 Criterios para a obtención dos premios fin de grao....28

1 Introdución

Esta programación didáctica ten como principal finalidade a de adaptar e concretar os Obxectivos Xerais de Grao Profesional, así como os específicos da materia de Harmonía, propostos pola administración aos diferentes cursos destas ensinanzas, tendo moi presentes as características propias do centro onde se levará á práctica, así como do ámbito xeográfico, sociolóxico e cultural onde este se enmarca. Para iso indícanse en cada un dos cursos unha relación de contidos, recursos e criterios de avaliación, ademais dunhas pautas en canto á súa secuenciación temporal orientadas á consecución dos obxectivos propostos, e os criterios e ferramentas para a súa avaliación.

A materia de Harmonía impártese nos cursos 3º e 4º de Grao Profesional. No contexto das ensinanzas impartidas no Conservatorio, o estudo da harmonía permite abordar a interpretación musical cunha maior conciencia dos procesos asociados á música do período tonal, e entender como o contexto tonal afecta ao significado doutros parámetros musicais: melodía, ritmo, regulación das zonas de tensión, sintaxe musical, estrutura, etc.

A materia impártese primeiramente en 3º de Grao Profesional, sobre a base dos coñecementos adquiridos polos alumnos nos cursos anteriores, especialmente na materia de Linguaxe Musical. As características do alumnado presentan unha certa homoxeneidade: a súa idade oscila entre os 13 e 17 anos, cursan estudos da ESO, e proceden tanto da propia zona urbana de Santiago como da contorna, nun radio condicionado polo alcance do transporte urbano e interurbano de proximidade.

- Marco legal

A normativa e os documentos legais que regulan as ensinanzas de música en Galicia e que se tiveron en conta para a elaboración desta programación didáctica pódense consultar na web da Consellería de Educación edu.xunta.gal. Enlace: Normativa das ensinanzas de música

- Plans de reforzo

Coa finalidade de traballar na mellora das posibles carencias e dificultades do alumnado que así o precise, o profesorado disporá, cando sexa posible, dun tempo dedicado a actividades de reforzo dentro do seu horario. Nestes casos informarase ás familias e o profesorado recollerá no caderno de aula tanto as carencias detectadas, os contidos que se abordarán, como as ferramentas empregadas dentro da aula de reforzo.

2 Metodoloxía

Con carácter xeral primaranse as máis produtivas, como son a resolución de problemas por parte do alumnado ou o descubrimento guiado, nos que se busca unha maior implicación do mesmo no proceso de ensinanza-aprendizaxe. Os estilos máis directivos, como a asignación de tarefas, tamén serán utilizados en función da área tratada, a natureza dos contidos, a dificultade dos mesmos e o grao de consecución dos obxectivos relacionados.

Procurarase, se fose necesario, que cada alumno e alumna tomase conciencia da importancia das tarefas recomendadas para a súa realización na casa, xa que se fai imprescindible para a súa correcta evolución dentro das ensinanzas musicais.

Do mesmo xeito, reforzarase en todo momento a motivación do alumnado, o que facilitará a mellora do seu rendemento e a adquisición duns correctos hábitos de estudo, entre outros aspectos.

- Principios metodolóxicos xerais:

Actividade e participación: daremos ao alumnado un papel activo na súa aprendizaxe (investigación, descubrimento guiado, resolución de problemas), a dos seus compañeiros e compañeiras (ensinanza mutua, traballo en grupos cooperativos) e a avaliación das mesmas (autoavaliación e coavaliación).

Motivación e autoestima: nos momentos axeitados procuraremos realizar unha explicación ou reflexión que leve ao alumnado a unha maior implicación no proceso de ensinanza-aprendizaxe. Reforzaremos positivamente as actitudes e execucións correctas, orientaremos as que non o sexan mediante distintos mecanismos de realimentación nos que poidan apreciar a súa mellora, desenvolvendo así a súa autoestima.

Aprendizaxe significativa: de acordo coa concepción construtivista da aprendizaxe partiremos dos coñecementos previos sobre os contidos da materia (avaliación inicial) e as relacións entre eles e os doutras materias (interdisciplinariedade), téndoos en conta á hora de trazar un camiño (temporalización) e unhas estratexias apropiadas co fin de acadar os obxectivos previstos.

Principios de globalización: o tratamento dos contidos obxecto da aprendizaxe estruturarase de forma interrelacionada dentro de cada curso e entre os diferentes cursos (tratamento en espiral dos contidos) afondando no seu desenvolvemento respecto aos cursos precedentes e respectando así a evolución do alumnado e a súa aprendizaxe.

Personalización e atención á diversidade: para o deseño desta PD tívose en conta a heteroxeneidade do alumnado de cada grupo – clase. Nesta mesma liña, adaptarase a actuación docente en función dos diferentes ritmos de traballo e aprendizaxe do alumnado (traballos por grupos de nivel, actividades de reforzo desenvolvidas en paralelo á sesión tipo, actividades de ampliación, uso de estratexias analíticas).

Interacción: fomentarase a interacción positiva entre todos os participantes do proceso de aprendizaxe: alumnado – alumnado (traballo en grupo, ensinanza mutua, coavaliación), alumnado – profesorado (debate, descubrimento guiado, análise de resultados, reflexións, reforzos) e procuraremos a implicación das familias no proceso educativo (acción titorial).

Os principios metodolóxicos que se recollen con carácter xeral nesta PD, serán aplicados en función de diversas variables como son: os obxectivos e contidos didácticos abordados en cada unidade, o tipo de actividade didáctica que se propicia, o tipo de alumno co que se aplicarán, etc., adaptándose ás súas necesidades específicas.

- Principios metodolóxicos específicos da materia:

Partir dos coñecementos previos

Favorecer a motivación do alumnado

Estimular a creatividade a través do ensino da harmonía

Estimular a actitude analítica para a comprensión global da obra musical

Realizar actividades partindo dos contidos procedementais, unindo teoría e práctica

Relacionar a harmonía con outras materias do currículo

Distribuír os obxectivos e contidos no tempo de xeito progresivo, producindo unha aprendizaxe sumativa.

3 Atención á diversidade

As medidas que se levarán a cabo para a atención á diversidade atópanse detalladas no Plan de atención á diversidade do centro, dispoñible na súa páxina web. Enlace: conservatoriosantiago.gal/o-centro/documentos

4 Temas transversais

Os contidos transversais son esencialmente actitudinais, responden a problemas e realidades directamente relacionados coa vida cotiá de actualidade no ámbito social e que pola súa transcendencia demandan un tratamento educativo. Tomando como referencia o Decreto que establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia establécense os seguintes elementos transversais:

- A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.
- Fomentarase o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.
- Promoverase a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.
- Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.
- Fomentarase a participación do alumnado en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.
- No ámbito da educación e a seguridade viaria, promoveranse accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que o alumnado coñeza os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.

4.1 Educación en valores

A clase individual de instrumento permite que a relación profesor-alumnado sexa directa, o cal aumenta en certo sentido a influencia do primeiro sobre o segundo. Será importante a supervisión constante do comportamento do alumnado en temas tales como a igualdade de xénero, tolerancia coas diferenzas, respecto cara aos compañeiros, comportamento cívico e sensibilidade cara á cultura en xeral.

4.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC)

A aplicación da tecnoloxía da información e comunicación (TIC) e as Novas Tecnoloxías levounos a unha nova revolución, permitindo un crecemento enorme, evolución e perfeccionamento do proceso creativo musical. Non obstante, faise necesario regulalas e, seguindo a normativa do noso centro, establecemos o seguinte regulamento:

- Non se permite o uso de teléfonos móbiles, así como calquera outro dispositivo electrónico equiparable, dentro das aulas, agás nos casos en que o profesor ou profesora o autorice e sexa con fins didácticos.
- Non se permite o uso na aula ou fóra dela de ningún programa ou aplicación informática que recompile ou faga uso de calquera dato do alumnado (datos persoais, datos de avaliación e seguimento) agás CENTROSNET, e as súas aplicacións para dispositivos móbiles, ou calquera outro establecido e/ou autorizado pola consellería.
- Poderanse utilizar outros programas ou aplicacións informáticas que non recompilen nin fagan uso de calquera dato do alumnado (metrónomo, afinador, etc.).
- Para o uso de calquera outro programa ou aplicación informática do que non se faga mención na programación didáctica correspondente ou recompile ou faga uso dalgún dato de carácter persoal ou referente ao seguimento ou avaliación do alumnado, deberase pedir autorización expresa a cada alumno ou alumna, ou aos seus titores legais, de ser o caso.
- No caso de que o profesorado ou o alumnado precisen facer uso do móbil ou de calquera outro dispositivo electrónico semellante nas aulas por algún motivo de forza maior e xustificable, deberá pedirse autorización á Dirección do Centro.

5 Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

Fomentarase a asistencia do alumnado a concertos, cursos, clases de reforzo, conferencias, etc. que xurdan tanto dentro coma fóra do centro, sobre todo das relacionadas ou que poidan ser de interese para a materia.

Así mesmo intentarase, na medida do posible, participar nas actividades organizadas polo Centro, tanto audicións ou concertos públicos coma calquera outra actividade de promoción das ensinanzas que poida ser de proveito para o alumnado.

En calquera caso as actividades complementarias e extraescolares que organice o Centro, ou nas que participe activamente, relacionadas ou non con esta materia, serán definidas ao comezo de cada curso dentro do Programa de Actividades Culturais e de Promoción das Ensinanzas.

6 Secuenciación do curso

A materia de Harmonía impártese nos cursos 3º e 4º do Grao Profesional.

6.1 Curso: 3º Grao Profesional

6.1.1 Obxectivos

- Coñecer os elementos básicos da harmonía tonal e as súas características, funcións e transformacións nos distintos contextos históricos.
- Utilizar en traballos escritos os elementos e procedementos básicos da harmonía tonal.
- Escoitar internamente a harmonía, tanto na análise como na realización de exemplos.
- Tocar esquemas harmónicos básicos no piano.
- Identificar a través da audición os acordes e procedementos máis comúns da harmonía tonal.
- Identificar a través da análise de obras os acordes, os procedementos máis comúns da harmonía tonal e as transformacións temáticas.
- Comprender a interrelación dos procesos harmónicos coa forma musical.
- Ser crítico fronte á escasa calidade harmónica que puidese presentarse tanto en músicas propias ou alleas como en harmonizacións xeradas por medios electrónicos de modo automático.

6.1.2 Contidos

Primeiro Trimestre

- Recapitulación de coñecementos previos. Intervalos, acordes, consonancia e disonancia, escalas, etc. A serie harmónica.
- Introdución á harmonía tonal. As principais funcións tonais e as súas relacións.
- A escritura coral. Enlaces, duplicacións e disposición das voces.
- O acorde tríade. O estado fundamental e a primeira inversión.
- As cadencias.
- Harmonización de baixos dados. O *cantus firmus*
- Realización de exercicios, empregando os elementos e procedementos estudados.

Segundo Trimestre

- A serie de sextas
- Introdución ás notas de adorno consoantes
- A segunda inversión e o seu uso como acorde auxiliar.
- As progresións unitónicas.
- Harmonización de tiples dados.
- Realización de exercicios, empregando os elementos e procedementos estudados.

Terceiro Trimestre

- Introdución á sétima de dominante.
- Introdución ás dominantes secundarias.
- Introdución á modulación diatónica.
- Realización de exercicios, empregando os elementos e procedementos estudados.

6.1.3 Avaliación

A avaliación terá carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Dita avaliación será en todo caso obxectiva, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, transparente, xa que será resultado da aplicación dos criterios de avaliación e cualificación contidos nesta programación didáctica, e accesible, dado que esta programación estará publicada na web do centro e o alumnado e as familias poderán consultar toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo do proceso de ensinanza – aprendizaxe.

Criterios de avaliación

- Realizar exercicios a partir dun baixo cifrado dado.
- Realizar exercicios a partir de tiples dados
- Realizar exercicios de harmonización a partir de baixos dados sen cifrar
- Compoñer exercicios breves a partir dun esquema dado ou pequenas pezas a partir de exemplos dados
- Identificar auditivamente diversos erros en exercicios preparados con esta finalidade e propoñer solucións
- Identificar mediante a análise diversos erros en exercicios preparados con esta finalidade e propoñer solucións

- Realizar un exercicio a 4 voces, amosando un coñecemento básico do funcionamento do sistema tonal e o enlace de acordes tríade en estado fundamental e primeira inversión. CRITERIO MÍNIMO ESIXIBLE NO 1º TRIMESTRE.
- Realizar un exercicio a 4 voces, amosando un coñecemento básico do enlace de acordes tríade en estado fundamental e primeira inversión a partir de baixos sen cifrar. CRITERIO MÍNIMO ESIXIBLE NO 2º TRIMESTRE.
- Realizar un exercicio a 4 voces, amosando un coñecemento básico do enlace de acordes tríade e de sétima de dominante en todas as inversións, así como na harmonización de tiples dados. CRITERIO MÍNIMO ESIXIBLE NO 3º TRIMESTRE.

Mínimos esixibles

Para acadar unha cualificación positiva na materia é necesario:

a) Superar os criterios de avaliación indicados como mínimos esixibles no apartado anterior. Considéraranse como superados cada un destes criterios cando nos procedementos e nas ferramentas de avaliación correspondentes se acade unha puntuación igual ou superior a 5 puntos sobre 10.

b) Obter unha puntuación igual ou superior a 5 puntos sobre 10 na aplicación de todos os criterios de avaliación do curso, aplicación que se fará mediante os procedementos e ferramentas de avaliación correspondentes.

Procedementos e ferramentas de avaliación

Realizarase unha **avaliación inicial** na primeira sesión de clase. Este proceso comprenderá as seguintes accións que permitan identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa:

a) Análise do grao de consecución dos coñecementos previos necesarios para a materia, desenvolvidos no currículo das materias dos cursos anteriores.

b) Coñecemento personalizado das características do alumnado que facilite a planificación docente.

O procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua**. O profesorado valerase das seguintes **ferramentas** para a avaliación do alumnado:

- Exercicios realizados polo alumno.
- Probas específicas puntuais.

  Ao rematar cada trimestre o alumnado realizará unha proba puntual de nivel escrita onde se manifesten os contidos traballados en clase. A proba consistirá na realización dun baixo ou tiple cifrado ou sen cifrar a 4 voces seguindo as pautas indicadas no enunciado; poderá incluír unha proba auditiva cos contidos traballados no trimestre.

O profesor/a rexistrará estas ferramentas nun **caderno de seguimento do alumnado** co fin de dar trazabilidade, transparencia e accesibilidade en todo momento á avaliación do alumnado.

No curso realizaranse 3 cualificacións, unha para cada trimestre.

A cualificación de cada trimestre será unha nota ponderada, de acordo ao seguinte criterio:

- exercicios: 40% da cualificación.
- proba específica: 60% da cualificación.

A cualificación final da materia será a media ponderada das tres cualificacións trimestrais, axustada ás seguintes porcentaxes:

- 1º trimestre 30%
- 2º trimestre 30%
- 3º trimestre 40%

Considerarase que a materia está superada cando a cualificación final da mesma sexa igual ou superior a 5 puntos sobre 10.

Como criterio de arredondamento, adóptase o seguinte: cando unha cualificación atinxa 5 décimas (0,5), arredondarase ao número enteiro superior. Por exemplo: un 5,499 arredondarase a 5,00; pero un 5,5 arredondarase a 6,00.

Criterios de cualificación

- REALIZACIÓN DE EXERCICIOS: 40% da cualificación trimestral.
- REALIZACIÓN DA PROBA ESPECÍFICA TRIMESTRAL: grao de dominio dos contidos traballados no trimestre. 60% da cualificación trimestral.

A aplicación destes criterios de cualificación realizarase mediante a realización por escrito dos exercicios e as probas específicas.

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), á disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá demostrar un grao de madureza e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha **proba** que consistirá en:

1. Realización dun exercicio de baixo, tiple, ou combinado de ambos onde o alumno/a demostre ter superados os contidos do curso.

2. Proba auditiva de escoita dos elementos harmónicos incluídos nos contidos da programación, onde se demostre o nivel necesario para superar o curso.

A aplicación dos criterios de cualificación farase mediante a realización da dita proba escrita. Esta proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos ou superior para superala.

6.1.4 Medidas de recuperación

Procedementos de recuperación ordinarios

Para o alumnado que non supere algunha das avaliacións trimestrais do presente curso adóptanse os seguintes criterios:

No caso de ter no 1º trimestre unha cualificación ponderada non positiva, coa superación do 2º trimestre considerarase superado o 1º trimestre coa cualificación ponderada dun 5 no dito 1º trimestre.

No caso de ter no 1º e 2º trimestres unhas cualificacións ponderadas non positivas, coa superación do 3º trimestre consideraranse superados o 1º e 2º trimestres coa cualificación ponderada dun 5 nos ditos 1º e 2º trimestres.

No caso de ter superado o 1º trimestre pero non ter superado o 2º trimestre, coa superación do 3º trimestre considerarase superado o 2º trimestre cunha cualificación ponderada de 5.

Os exercicios realizados na aula que resulten deficientes non poderán ser recuperados.

Os alumnos que superan o proceso de ampliación incorpóranse de xeito oficial no 2º trimestre, e polo tanto teñen pendente a superación do 1º trimestre. Para superalo, teñen dúas opcións. A primeira é aprobar as avaliacións seguintes, co cal terían superado o 1º trimestre cunha cualificación ponderada dun 5. A segunda é realizar, a final de curso, unha proba específica de avaliación do 1º trimestre. A nota obtida na dita proba será directamente a considerada para o cálculo da cualificación final.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da avaliación continua pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar o alumnado de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas deberá convocalo para unha proba na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba con polo menos unha semana de antelación. Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

O alumnado que estea nesta situación terá dereito cada trimestre a realizar unha proba puntual de nivel escrita onde se manifesten os contidos traballados en clase.

A proba consistirá na realización dun baixo ou tiple cifrado ou sen cifrar a 4 voces seguindo as pautas indicadas no enunciado; poderá incluír unha proba auditiva cos contidos traballados no trimestre.

A aplicación dos criterios de cualificación farase mediante a realización da dita proba escrita. Esta proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos ou superior para superala.

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) na sesión de avaliación correspondente.

A circunstancia de que a avaliación continua non sexa posible por motivo do número de faltas considérase aplicable trimestralmente. Pode darse o caso de que un alumno/a teña trimestre/s de avaliación ordinaria e outro/s onde a avaliación continua non é posible. Neste caso, para a cualificación final ponderada considerarase a cualificación ponderada trimestral (nos trimestres de avaliación ordinaria) e a cualificación obtida na proba (nos trimestres onde non sexa posible a avaliación continua).

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Aquel alumnado que non superase a materia na convocatoria ordinaria do curso disporá dunha proba extraordinaria para a recuperación da mesma (no mes de xuño). Nela deberá demostrar o dominio sobre os contidos do curso correspondente para poder aprobar a materia.

A proba consistirá en:

1. Realización dun exercicio de baixo, tiple, ou combinado de ambos onde o alumno/a demostre ter superados os contidos do curso.
2. Proba auditiva de escoita dos elementos harmónicos incluídos nos contidos da programación, onde se demostre o nivel necesario para superar o curso.

A aplicación dos criterios de cualificación farase mediante a realización da dita proba. Esta proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos ou superior para superala.

6.1.5 Recursos didácticos

O departamento didáctico seleccionará os recursos que considere convenientes para servir de apoio ao proceso de ensino-aprendizaxe que se desenvolve.
Na aula: mediante diversos tratados relacionados coa materia, partituras de obras de consulta, piano, recursos discográficos, revistas e publicacións ao efecto.
Fóra da aula: papel pautado, libro de consulta, exercicios facilitados polo profesor, piano, ordenador, internet e obras de consulta.

Recursos metodolóxicos

Respecto da bibliografía os alumnos poderán adquirir o libro Harmonía de Walter Piston. Nel aparecen numerosos exemplos e explicacións que poden axudar enormemente á comprensión dos diversos procesos harmónicos.

Nas clases analizaranse partituras correspondentes a diversos estilos e épocas históricas co fin de familiarizar o alumno cos procedementos harmónicos de cada época.

Bibliografía

- Piston, Walter.- Harmonía.- Labor.

- De la Motte, Diether.- Harmonía.- Labor.
- Schönberg, Arnold.- Harmonía.- Real Musical.
- Schönberg, Arnold.- Funcións estruturais da harmonía.-Labor.
- Kühn, Clemens.- Formación musical do oído.- Labor.
- Hindemith, Paul.- Adestramento elemental para músicos.- Ricordi Americana.
- Gauldin, Robert.- A práctica harmónica na música tonal.- Akal.
- Zamacois, Joaquín.- Libro de exercicios.- Boileau.
- Rimski-Kórsakov, Nicolái.- Tratado práctico de harmonía.- Melos.
- Vergés, Lluís.- A linguaxe da harmonía.- Boileau

Os libros editados pola desaparecida editorial Labor poden aparecer agora publicados por outras editoriais como Ideamúsica.

6.2 Curso: 4º Grao Profesional

6.2.1 Obxectivos

- Coñecer os elementos básicos da harmonía tonal e as súas características, funcións e transformacións nos distintos contextos históricos.
- Utilizar en traballos escritos os elementos e procedementos básicos da harmonía tonal.
- Escoitar internamente a harmonía, tanto na análise como na realización de exemplos.
- Tocar esquemas harmónicos básicos no piano.
- Identificar a través da audición os acordes e procedementos máis comúns da harmonía tonal.
- Identificar a través da análise de obras os acordes, os procedementos máis comúns da harmonía tonal e as transformacións temáticas.
- Comprender a interrelación dos procesos harmónicos coa forma musical.
- Ser crítico fronte á escasa calidade harmónica que puidese presentarse tanto en músicas propias ou alleas como en harmonizacións xeradas por medios electrónicos de modo automático.

6.2.2 Contidos

Primeiro Trimestre

- Repaso dos contidos do curso anterior.
- A modulación diatónica na harmonía tonal.
- As dominantes secundarias.
- O acorde de sétima sobre o VII grao.
- Realización de exercicios, empregando os elementos e procedementos estudados.

Segundo Trimestre

- O acorde de sétima sobre o resto de graos.
- Serie de sétimas diatónicas.
- Serie de sétimas de dominante.
- Modulación cromática.
- Progresións modulantes.

- Realización de exercicios, empregando os elementos e procedementos estudados.

Terceiro Trimestre

- A sexta napolitana.
- Coñecemento básico dos acordes de sexta aumentada.
- A novena de dominante
- Coñecemento básico da modulación enharmónica.
- Realización de exercicios, empregando os elementos e procedementos estudados.

6.2.3 Avaliación

A avaliación terá carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Dita avaliación será en todo caso obxectiva, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, transparente, xa que será resultado da aplicación dos criterios de avaliación e cualificación contidos nesta programación didáctica, e accesible, dado que esta programación estará publicada na web do centro e o alumnado e as familias poderán consultar toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo do proceso de ensinanza – aprendizaxe.

Criterios de avaliación

- Realizar exercicios a partir dun baixo cifrado dado.
- Realizar exercicios a partir de tiples dados
- Realizar exercicios de harmonización a partir de baixos dados sen cifrar
- Compoñer exercicios breves a partir dun esquema dado ou pequenas pezas a partir de exemplos dados
- Identificar auditivamente diversos erros en exercicios preparados con esta finalidade e propoñer solucións
- Identificar mediante a análise diversos erros en exercicios preparados con esta finalidade e propoñer solucións
- Improvisar no piano, a partir de esquemas propostos, os encadeamentos de acordes e procedementos da harmonía tonal estudados, dentro do carácter basicamente homofónico
- Tocar no piano traballos realizados
- Realizar un exercicio a 4 voces, amosando un coñecemento básico do enlace de acordes tríade e de sétima en todas as inversións, e da modulación diatónica. CRITERIO MÍNIMO ESIXIBLE NO 1º TRIMESTRE.

- Realizar un exercicio a 4 voces, amosando un coñecemento básico da serie de sétimas diatónicas e da modulación cromática. CRITERIO MÍNIMO ESIXIBLE NO 2º TRIMESTRE.
- Realizar un exercicio a 4 voces, amosando un coñecemento básico dos acordes de sexta aumentada e de sexta napolitana. CRITERIO MÍNIMO ESIXIBLE NO 3º TRIMESTRE.

Mínimos esixibles

Para acadar unha cualificación positiva na materia é necesario:

a) Superar os criterios de avaliación indicados como mínimos esixibles no apartado anterior. Considerararanse como superados cada un destes criterios cando nos procedementos e nas ferramentas de avaliación correspondentes se acade unha puntuación igual ou superior a 5 puntos sobre 10.

b) Obter unha puntuación igual ou superior a 5 puntos sobre 10 na aplicación de todos os criterios de avaliación do curso, aplicación que se fará mediante os procedementos e ferramentas de avaliación correspondentes.

Procedementos e ferramentas de avaliación

Realizarase unha **avaliación inicial** na primeira sesión de clase. Este proceso comprenderá as seguintes accións que permitan identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa:

a) Análise do grao de consecución dos coñecementos previos necesarios para a materia, desenvolvidos no currículo das materias dos cursos anteriores.

b) Coñecemento personalizado das características do alumnado que facilite a planificación docente.

O procedemento xeral de avaliación é o da **avaliación continua**. O profesorado valerase das seguintes **ferramentas** para a avaliación do alumnado:

- Exercicios realizados polo alumno.
- Probas específicas puntuais.

  Ao rematar cada trimestre o alumnado realizará unha proba puntual de nivel escrita onde se manifesten os contidos traballados en clase. A proba consistirá na realización dun baixo ou tiple cifrado ou sen cifrar a 4 voces seguindo as pautas indicadas no enunciado; poderá incluír unha proba auditiva cos contidos traballados no trimestre.

O profesor/a rexistrará estas ferramentas nun **caderno de seguimento do alumnado** co fin de dar trazabilidade, transparencia e accesibilidade en todo momento á avaliación do alumnado.

No curso realizaranse 3 cualificacións, unha para cada trimestre.

A cualificación de cada trimestre será unha nota ponderada, de acordo ao seguinte criterio:

- exercicios: 40% da cualificación.
- proba específica: 60% da cualificación.

A cualificación final da materia será a media ponderada das tres cualificacións trimestrais, axustada ás seguintes porcentaxes:

- 1º trimestre 30%
- 2º trimestre 30%
- 3º trimestre 40%

Considerarase que a materia está superada cando a cualificación final da mesma sexa igual ou superior a 5 puntos sobre 10.

Como criterio de arredondamento, adóptase o seguinte: cando unha cualificación atinxa 5 décimas (0,5), arredondarase ao número enteiro superior. Por exemplo: un 5,499 arredondarase a 5,00; pero un 5,5 arredondarase a 6,00.

Criterios de cualificación

- REALIZACIÓN DE EXERCICIOS: 40% da cualificación trimestral.
- REALIZACIÓN DA PROBA ESPECÍFICA TRIMESTRAL: grao de dominio dos contidos traballados no trimestre. 60% da cualificación trimestral.

A aplicación destes criterios de cualificación realizarase mediante a realización por escrito dos exercicios e as probas específicas.

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Os criterios para a concesión de ampliación de matrícula están regulados nas Normas de Organización e Funcionamento do centro (NOF), á disposición da comunidade educativa na páxina web.

Para conceder a ampliación de matrícula é necesario que o alumnado teña superado todos os obxectivos sinalados para o curso que estea realizando. Ademais deberá demostrar un grao de madureza e sensibilidade acorde co curso ao que pretenda promocionar.

Para tal fin realizarase unha **proba** que consistirá en:

1. Realización dun exercicio de baixo, tiple, ou combinado de ambos onde o alumno/a demostre ter superados os contidos do curso.

2. Proba auditiva de escoita dos elementos harmónicos incluídos nos contidos da programación, onde se demostre o nivel necesario para superar o curso.

A aplicación dos criterios de cualificación farase mediante a realización da dita proba escrita. Esta proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos ou superior para superala.

6.2.4 Medidas de recuperación

Procedementos de recuperación ordinarios

Para o alumnado que non supere algunha das avaliacións trimestrais do presente curso adóptanse os seguintes criterios:

No caso de ter no 1º trimestre unha cualificación ponderada non positiva, coa superación do 2º trimestre considerarase superado o 1º trimestre coa cualificación ponderada dun 5 no dito 1º trimestre.

No caso de ter no 1º e 2º trimestres unhas cualificacións ponderadas non positivas, coa superación do 3º trimestre consideraranse superados o 1º e 2º trimestres coa cualificación ponderada dun 5 nos ditos 1º e 2º trimestres.

No caso de ter superado o 1º trimestre pero non ter superado o 2º trimestre, coa superación do 3º trimestre considerarase superado o 2º trimestre cunha cualificación ponderada de 5.

Os exercicios realizados na aula que resulten deficientes non poderán ser recuperados.

Os alumnos que superan o proceso de ampliación incorpóranse de xeito oficial no 2º trimestre, e polo tanto teñen pendente a superación do 1º trimestre. Para superalo, teñen dúas opcións. A primeira é aprobar as avaliacións seguintes, co cal terían superado o 1º trimestre cunha cualificación ponderada dun 5. A segunda é realizar, a final de curso, unha proba específica de avaliación do 1º trimestre. A nota obtida na dita proba será directamente a considerada para o cálculo da cualificación final.

Procedementos de avaliación nos casos en que a avaliación continua non é posible

Como se indica anteriormente, o procedemento xeral de avaliación é o da avaliación continua pero, se o profesor ou profesora da materia considera que non ten os datos necesarios para avaliar o alumnado de xeito continuo por mor das faltas de asistencia reiteradas deberá convocalo para unha proba na semana de exames previa a todas as sesións de avaliación. Neste caso o alumno ou alumna será convocado para dita proba con polo menos unha semana de antelación. Será o criterio do profesor ou profesora o que determine se un alumno ou alumna non pode ser avaliado seguindo os procedementos ordinarios da avaliación continua pero, en todo caso o número de ausencias do alumno ou alumna deberá ser superior ao 50% das sesións de clase do trimestre.

O alumnado que estea nesta situación terá dereito cada trimestre a realizar unha proba puntual de nivel escrita onde se manifesten os contidos traballados en clase.

A proba consistirá na realización dun baixo ou tiple cifrado ou sen cifrar a 4 voces seguindo as pautas indicadas no enunciado; incluirá unha proba auditiva cos contidos traballados no trimestre.

A aplicación dos criterios de cualificación farase mediante a realización da dita proba escrita. Esta proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos ou superior para superala.

A non asistencia á proba será cualificada coa nota mínima (1) na sesión de avaliación correspondente.

A circunstancia de que a avaliación continua non sexa posible por motivo do número de faltas considérase aplicable trimestralmente. Pode darse o caso de que un alumno/a teña trimestre/s de avaliación ordinaria e outro/s onde a avaliación continua non é posible. Neste caso, para a cualificación final ponderada considerarase a cualificación ponderada trimestral (nos trimestres de avaliación ordinaria) e a cualificación obtida na proba (nos trimestres onde non sexa posible a avaliación continua).

Proba extraordinaria de avaliación (para materias con cualificación negativa)

Aquel alumnado que non superase a materia na convocatoria ordinaria do curso disporá dunha proba extraordinaria para a recuperación da mesma (no mes de xuño). Nela deberá demostrar o dominio sobre os contidos do curso correspondente para poder aprobar a materia.

A proba consistirá en:

1. Realización dun exercicio de baixo, tiple, ou combinado de ambos onde o alumno/a demostre ter superados os contidos do curso.
2. Proba auditiva de escoita dos elementos harmónicos incluídos nos contidos da programación, onde se demostre o nivel necesario para superar o curso.

A aplicación dos criterios de cualificación farase mediante a realización da dita proba. Esta proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos ou superior para superala.

6.2.5 Recursos didácticos

O departamento didáctico seleccionará os recursos que considere convenientes para servir de apoio ao proceso de ensino-aprendizaxe que se desenvolve.
Na aula: mediante diversos tratados relacionados coa materia, partituras de obras de consulta, piano, recursos discográficos, revistas e publicacións ao efecto.
Fóra da aula: papel pautado, libro de consulta, exercicios facilitados polo profesor, piano, ordenador, internet e obras de consulta.

Recursos metodolóxicos

Respecto da bibliografía os alumnos poderán empregar o libro Harmonía de Walter Piston. Nel aparecen numerosos exemplos e explicacións que poden axudar enormemente á comprensión dos diversos procesos harmónicos.

Nas clases analizaranse partituras correspondentes a diversos estilos e épocas históricas co fin de familiarizar o alumno cos procedementos harmónicos de cada época.

Bibliografía

- Piston, Walter.- Harmonía.- Labor.
- De la Motte, Diether.- Harmonía.- Labor.

- Schönberg, Arnold.- Harmonía.- Real Musical.
- Schönberg, Arnold.- Funcións estruturais da harmonía.-Labor.
- Kühn, Clemens.- Formación musical do oído.- Labor.
- Hindemith, Paul.- Adestramento elemental para músicos.- Ricordi Americana.
- Gauldin, Robert.- A práctica harmónica na música tonal.- Akal.
- Zamacois, Joaquín.- Libro de exercicios.- Boileau.
- Rimski-Kórsakov, Nicoláі.- Tratado práctico de harmonía.- Melos.
- Vergés, Lluís.- A linguaxe da harmonía.- Boileau

Os libros editados pola desaparecida editorial Labor poden aparecer agora publicados por outras editoriais como Ideamúsica.

7 Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

A aplicación da programación didáctica será supervisada de maneira constante por parte do profesorado da especialidade, rexistrando o seu grao de cumprimento e eficacia, e as posibles incidencias ou desviacións na planificación da mesma.

Nas reunións do departamento didáctico de Fundamentos de Composición e Historia da Música deixarase constancia deste seguimento así como de calquera outra incidencia a ter en conta para a súa avaliación, revisión e mellora.

8 Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento

Sen prexuízo de calquera outra medida que se estableza para a avaliación e mellora continua do sistema educativo e das ensinanzas musicais por parte da administración educativa competente, cada departamento didáctico realizará ao remate do período lectivo unha memoria final do curso. Nesta memoria farase constar o seguimento realizado sobre cada unha das materias, unha análise do grao de consecución, resultados obtidos e demais incidencias salientables, e indicaranse as posibles modificacións e propostas de mellora de cara a vindeiros cursos con respecto a esta programación didáctica, así como sobre o funcionamento e actividades do departamento didáctico.

9 ANEXOS

9.1 Proba de acceso a 4º de grao profesional

Esta proba abarcará o correspondente a 3º de Harmonía de grao profesional.

Contidos

Son os indicados nesta programación para o 3º curso de grao profesional.

Criterios de avaliación e cualificación

Os criterios de avaliación son os indicados nesta programación para o 3º curso de grao profesional.

A proba de Harmonía de acceso a 4º de grao profesional consistirá en:

1. Realización dun exercicio de baixo, tiple, ou combinado de ambos onde o alumno/a demostre ter superados os contidos do curso.
2. Proba auditiva de escoita dos elementos harmónicos incluídos nos contidos da programación, onde se demostre o nivel necesario para superar o curso.

A aplicación dos criterios de cualificación farase mediante a realización da dita proba escrita.

Esta proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos ou superior para superala.

9.2 Probas de acceso a 5º e 6º cursos de grao profesional

Esta proba abarcará o correspondente a 3º e 4º de Harmonía de grao profesional.

Contidos

Os indicados nesta programación para os cursos de 3º e 4º de Harmonía de grao profesional.

Criterios de avaliación e cualificación

Os criterios de avaliación son os indicados nesta programación para os cursos de 3º e 4º de grao profesional.

A proba de Harmonía de acceso a 5º ou a 6º de grao profesional consistirá en:

1. Realización dun exercicio de baixo, tiple, ou combinado de ambos onde o alumno/a demostre ter superados os contidos do curso.
2. Proba auditiva de escoita dos elementos harmónicos incluídos nos contidos da programación, onde se demostre o nivel necesario para superar o curso.

A aplicación dos criterios de cualificación farase mediante a realización da dita proba escrita.

Esta proba valorarase do 1 ao 10 sendo necesaria unha cualificación de 5 puntos ou superior para superala.

9.3 Criterios para a obtención dos premios fin de grao

Segundo a Orde do 10 de marzo de 2009, pola que se regula o procedemento para a obtención de matrícula de honor e premio de fin de grao para as ensinanzas de música e danza, o premio fin de grao concederase ao alumnado que cumpra os dous seguintes requisitos:

- Rematar os estudos profesionais de música cunha cualificación media de 8, polo menos, no último curso.
- Superar a proba anual correspondente ao final do curso, que deberá ser de carácter práctico e será valorada por un tribunal constituído para tal fin.

Os criterios valorativos para a obtención do premio fin de grao establecidos pola Comisión de Coordinación Pedagóxica do centro son comúns para todas as especialidades e pódense consultar no centro ou na súa páxina web.